

atlan. Egyetlen terminus a helyes: bírtokos személy-jelek. S mennyivel világosabb lesz a mondatelemzés, ha a határozott és határozatlan névelő végre megkapja helyét a mondatrészek között. Eddig ez elsikkadt. Valahányszor mondatrészeket kerestünk, a névelő csak maradt a szófajok között.

Antal László könyve igen nagy jelentőségű. A strukturalizmus eddigi

eredményeinek nyelvünkbe oltása, a könyv logikus felépítése megérdemelté teszi, hogy ott legyen minden magyar tanár asztalán, s néhány már most is kiforrott szabály a hagyományos mellett, elhangozzék a tanulóifjúság felé is a katedréről.

(Gondolat : 1964.)

Tóth Sándor

Magvető-Almanach 1964|1-2

Az irodalombarát szívesen gondol vissza 1964-re, hiszen könyvtára az elmúlt évben jónéhány átlagon felüli műalkotással gazdagodott. Elég, ha az utóbbi évek egyik méltán legnagyobb könyvsikerére Sánta Ferenc Húsz óra című kisregényére gondolunk, de a verseket kedvelők sem panaszkodhatnak. A lírai termést többek között Benjámin László, Garai Gábor, Váci Mihály, Weöres Sándor kötetei féltelik. Heves vitákat, igényes műelemzéseket is gyakorta olvashattunk, amely szellemi életünk általános felpezsdülésének bizonyítéka.

A Magvető Kiadó eredményes kísérlete — egy régi kiadványforma, az almanach feltámasztására — szintén az elmúlt év krónikájához tartozik, és mint napjaink magyar irodalmának új orgánuma, konszolidált életünk egészséges megnyilvánulásának tekinthető.

Az almanachirodalomnak gazdag hagyományai vannak Magyarországon. A különféle olvasmányokat, főleg szépirodalmi anyagot közlő, időszakonként megjelenő gazdagon illusztrált képes zsebkönyv a VIII. században vált népszerűvé. A legjelentősebb magyar almanach a Kísfaludy Károly által 1822-ben megindított „Auróra”, amely a ha-

ladó nemzeti romantika fóruma volt. Az Auróra hasábjain látott napvilágot többek között Kölcsey Himnusza, Vörösmarty Szózata és a kritika is itt nyert polgárjogot a magyar irodalomban. Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, hogy vajon mi indította a Magvető Kiadót arra, hogy megteremtse ennek a hovatovább már csak szakkönyvekből és lexikonokból ismert kiadvány-formának a modern változatát?

Minden bizonnyal egyrészt az a nemes szándék, hogy lehetőséget teremtessen a folyóiratok hasábjairól terjedelmük miatt kiszorult kisregények, hosszabb lélegzetű riportok és tanulmányok publikálására, és ezzel összekötő kapcsolatot hozzon létre a folyóirat és a könyv között. Másrészt az almanach mozgékony, rugalmas rovatai kiválóan alkalmasak arra, hogy kiegészítsék a szakfolyóiratok bizonyos fokig kötött anyagát. Harmadsorban pedig nem kevésbé fontos az a nyilvánvaló célkitűzés sem, hogy az almanach olvasmányjellege révén új híveket toborozzon a mai magyar irodalom olvasótáborába.

Az 1964-ben megjelent két kötet közül az első képviseli sikerültebben a kiadó szándékait. Jobban „almanachizú”. Ezt bizonyítja, hogy három kisregényt is tartalmaz, és ez a műfaj ki-

tűnően illik egy ilyen kiadvány tematikájába. A kisregényeket Lengyel József, Gulyás János és Zimre Péter tollából olvashattuk.

Lengyel József Újra a kezdet című írásában egy koncentrációs fogolytábor felszabadulás előtti utolsó napjai eleve-
nednek meg. Ezt az utóbbi időben egyre „divatosabb” témát a szerző újszerűen dolgozza fel. Azt mutatja meg, hogy a főhős, a 945-ös fogoly hogyan menti át a táborból az életbe meggyőződését, terrorségét és aktív cselekvőkészségét. Rutinos, szép írás.

Gulyás János és Zimre Péter a Magvető-Almanach hasábjain debütáltak. Dicséretes, hogy a kiadó a tőle már megszokott módon a lehetőségekhez képest minden alkalmat megragad a kezdők kísérleteinek bemutatására, ha — mint az említett két fiatal író esetében történt — a közlésre szánt frászművek megérdemlik, hogy a közönség elé kerüljenek. Kettőjük közül Zimre Péteré az érettebb. Médium a címe kisregényének, amelyben élményszerűen mondja el egy nagyvárosi fiatalember történetét, aki hosszú bolyongás után munkát, élettársat és megnyugvást talál. Gulyás János írása egy diák és egy elhagyott asszony viszonyáról szól. A mű fő hibája, hogy a szerző nem elég határozott főhőse cselekedeteinek megítélésében.

Gyöngyössy Imre Csillagok órája című lírai drámája nem tartozik a kötet sikerült írásai közé, Hidas Antal megkapó önéletrajzi vallomása annál inkább. A szovjet irodalommal szoros kapcsolatban lévő író itt közétett munkája tulajdonképpen a Márton és barátai, valamint a Más muzsika kell című regények orosz kiadásához írott előszó.

A Művészet rovatban a mártírhalt Ámos Imre festőművész naplója és rajzai, Réber László karikatúrái és Maár Gyula Argumentum ad Hunniam című, a magyar kisfilmekkel foglal-

kozó esszéje emelkednek ki. Újdonság a Fővárosunk című rovat, amelyben Fekete Lajos a törökkori Pest-Budáról, Granasztói Pál pedig a mai Budapest városépítészeti arculatáról ír.

A Magvető-Almanach második kötete, az elsőhöz viszonyítva előnytelen változást mutat, és az olvasónak némi csalódást okoz. Elsősorban a jellegtelen regényrészletek közléséért hibáztatjuk a szerkesztőket, de az Új termés rovatban is szerepel néhány olyan fiatal író és költő, akiknek a nevét jóval színvonalasabb írásaikból már ismerjük. Akác Lászlóra, Akác Istvánra és Bella Istvánra gondolunk elsősorban. A nem-szépirodalmi anyagból Aradi Nóra Gondolatok művészetünkről című tanulmánya mellett Hegedűs István karikatúra sorozata emelkedik ki, de örömmel fedeztük fel a kötetet bezáró Riport rovatot is. A közölt négy riport ugyanis egyben azt is jelenti, hogy az almanach új, a sajtószerűségeinek megfelelő műfajjal gazdagodott. A riportok közül Mészáros Ferenc írása tetszett leginkább a tatai bányászokról. Ez a riport a maiság igényének érvényrejtetésével azokról az emberekről szól, akiknek — József Attilával szólva — „Kinyílt a földbe zárt titok”, akik „naponta meghalnak”, úgy formálják saját képükre a való világot.

Külön emítést érdemel a kötetek kiállítására. Modern újszerű formátum, finom papír, levegős, izléses szedés jellemző rájuk. A megszokottnál nagyobb forma azonban mintha neheztlené a kötetek kézben tartását. Ez azonban mit sem von le a Magvető Kiadó érdemeiből, hiszen a mai élet követelményeinek és igényeinek megfelelően életre hívott modern almanach, irodalmunk nagy nyeresége. Méltó az érdeklődésre és az elismerésre. Kíváncsian várjuk a folytatást.

Csongrády Béla